

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра психології

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до організації та проведення комплексного фахового екзамену
з спеціальності 053 «Психологія» для студентів
денної / заочної форми навчання освітнього ступеня «Бакалавр»

Мукачево – 2019

УДК 378.091.27 (072)

*Розглянуто та рекомендовано до друку науково-методичною радою
Мукачівського державного університету
Протокол № 6 від «13 лютого» 2020 р.
Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології
Протокол № 7 від «27» грудня 2019 р.*

Укладачі:

Корнієнко І.О. – д.психол.н., доцент кафедри психології МДУ;

Костю С.Й. – к.психол.н., доцент кафедри психології МДУ;

Барчій М.С. – ст.викладач кафедри психології МДУ

Рецензент:

Теличко Н.В. – д.пед.н., доцент кафедри англійської філології та методики викладання іноземних мов.

M54

Методичні вказівки до організації та проведення комплексного фахового екзамену з спеціальності 053 «Психологія» для студентів денної / заочної форми навчання / Укладачі: Корнієнко І.О., Костю С.Й., Барчій М.С. – Мукачево: МДУ, 2020. – 32 с. (1,1 др.а.)

Методичні рекомендації розроблені відповідно до освітньої програми «Психологія» підготовки фахівців освітнього ступеню «Бакалавр» з спеціальності 053 «Психологія» та мають на меті надання допомоги студентам при підготовці до комплексного фахового екзамену.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
I. ПІДГОТОВКА ДО КОМПЛЕКСНОГО ФАХОВОГО ЕКЗАМЕНУ З СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 «ПСИХОЛОГІЯ»	
1.1 Цілі й функції комплексного фахового екзамену	5
1.2 Загальні вимоги до організації комплексного фахового екзамену з спеціальності 053 «Психологія»	6
1.3 Методичні вказівки щодо підготовки до комплексного фахового екзамену.....	8
II. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО ФАХОВОГО ЕКЗАМЕНУ З СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 «ПСИХОЛОГІЯ»	
2.1 Методичні поради студенту з підготовки відповідей на питання екзаменаційного білету.....	11
2.2 Критерії екзаменаційних оцінок.....	12
2.3 Оформлення результатів комплексного фахового екзамену.....	16
2.4 Перелік питань комплексного фахового екзамену з спеціальності 053 «Психологія».....	18
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	26

ВСТУП

Методичні вказівки розроблені відповідно до освітньої програми «Психологія» підготовки фахівців освітнього ступеню «Бакалавр» з спеціальності 053 «Психологія» та мають на меті надання допомоги студентам при підготовці до комплексного фахового екзамену.

Державна атестація бакалаврів у галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія» проводиться у вигляді комплексного фахового екзамену.

Комплексний фаховий екзамен є продовженням навчально-виховного процесу, складовою частиною завершального етапу підготовки бакалаврів. Цілі фахового екзамену зумовлюють і його функції. Головною з них є контроль та оцінка рівня фахових компетенцій, отриманих студентом протягом навчання. Важливе значення має функція виявлення навичок вирішення практичних завдань, конкретного аналізу проблемних ситуацій.

Комплексний фаховий екзамен за умов всебічного аналізу його результатів, дозволяє найбільш вичерпно з'ясувати позитивний досвід і недоліки в організації, змісті та методиці викладання фахових дисциплін, а також самостійної роботи студентів.

I. ПІДГОТОВКА ДО КОМПЛЕКСНОГО ФАХОВОГО ЕКЗАМЕНУ З СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 «ПСИХОЛОГІЯ»

1.1 Цілі й функції комплексного фахового екзамену

Атестація випускників університету за освітньою програмою «Психологія» здійснюється екзаменаційною комісією після завершення теоретичної та практичної частини навчання за відповідним освітнім ступенем з метою встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам відповідної освітньої програми.

Атестація здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр» ОП «Психологія» здійснюється згідно «Положення про організацію освітнього процесу в Мукачівському державному університеті та «Положення про екзаменаційні комісії в МДУ».

До комплексного фахового екзамену виносяться наступні дисципліни: загальна психологія з практикумом; соціальна психологія; вікова психологія з практикумом; експериментальна психологія; психодіагностика; психологічне консультування; основи психокорекції та психореабілітації; психологія управління.

Комплексний фаховий екзамен повинен визначати рівень засвоєння здобувачами вищої освіти матеріалів наведених вище психологічних дисциплін, вміння самостійно аналізувати психічні явища та процеси психічного розвитку, активно використовувати набуті знання у своїй професійній та суспільній діяльності.

Комплексний фаховий екзамен є продовженням навчально-виховного процесу, складовою частиною завершального етапу підготовки бакалаврів за спеціальністю 053 «Психологія».

Цілі комплексного фахового екзамену зумовлюють і його функції. Головною з них є контроль та оцінка рівня психологічних знань, отриманих студентом протягом навчання.

Реалізація цієї функції припускає перевірку методологічних та теоретичних принципів, проблем і положень наведених вище психологічних дисциплін, а також вміння їх використовувати в аналізі психологічних явищ і практичній діяльності. Особливу увагу необхідно приділяти виявленню знань та вмінь студента аналізувати наукові підходи до організації психологічної допомоги. Важливе значення має функція виявлення навичок вирішення практичних завдань, конкретного аналізу проблемних ситуацій.

Комплексний фаховий екзамен виконує ще й важливу виховну функцію. У конкретному вираженні вона виявляється у вмінні студента самостійно, логічно й послідовно висловлювати свої психологічні переконання, здійснювати самоконтроль та критично оцінювати власні знання, уміння і навички.

Комплексний фаховий екзамен за умов всебічного аналізу його результатів дозволяє найбільш вичерпно з'ясувати позитивний досвід та недоліки в організації, змісті й методиці викладання фахових психологічних дисциплін, а також самостійної роботи студентів.

Все це дає можливість визначити конкретні заходи щодо удосконалення викладання фахових психологічних дисциплін, накреслити шляхи поліпшення взаємозв'язку та наступності у їх викладанні.

Таким чином, комплексний фаховий екзамен є засобом всебічного впливу на особистість студента і має контрольну, пізнавальну та виховну функції.

1.2 Загальні вимоги до організації комплексного фахового екзамену з спеціальності 053 «Психологія»

Організаційна підготовка комплексного фахового екзамену проводиться згідно з розпорядженням ректора МДУ. Кафедра психології разом з навчальним відділом, деканатом гуманітарного факультету організовує підготовку до комплексного фахового екзамену за заздалегідь розробленим планом.

Для підготовки і складання комплексного фахового екзамену виділяється не менше п'яти навчальних днів, протягом яких організовується читання оглядових лекцій, проведення групових та індивідуальних консультацій.

Прийом комплексного фахового екзамену здійснюється Екзаменаційною комісією. Екзаменаційна комісія формується щорічно на період проведення екзамену. До складу екзаменаційних комісій входять голова і члени комісії.

Голова екзаменаційної комісії призначається з числа провідних фахівців у відповідній галузі, провідних науковців відповідного напрямку наукової діяльності, науково-педагогічних (педагогічних) працівників відповідної спеціальності. Головою екзаменаційної комісії не може призначатись особа, яка є працівником університету. Одна і та сама особа може призначатись головою екзаменаційної комісії не більше трьох років поспіль. До складу екзаменаційної комісії можуть входити: представник адміністрації університету (ректор, проректор, декан факультету), завідувачі кафедр, професори, доценти (старші викладачі) випускових кафедр. Персональний склад екзаменаційної комісії затверджується наказом ректора не пізніше, ніж за місяць до початку її роботи.

До екзаменаційної комісії до початку екзамену подаються такі документи:

- наказ ректора (декана гуманітарного факультету) про допуск студентів до державного екзамену;
- довідка про виконання студентами навчального плану й отримані ними оцінки з теоретичних дисциплін, курсових робіт тощо.

Для оформлення протоколів екзаменаційної комісії призначається секретар.

Розклад комплексного фахового екзамену складається деканатом факультету разом з навчальним відділом університету за участю кафедри психології, затверджується проректором з науково-педагогічної роботи і

доводиться до відома всіх учасників комплексного фахового екзамену не пізніше як за місяць до його початку.

Списки навчальних груп складаються деканатом відповідно до затвердженого розкладу. Кожна ЕК приймає за день тільки одну екзаменаційну групу. При проведенні державних екзаменів:

- об'єм студентської групи не повинен перевищувати 12 осіб;
- тривалість відповіді студента при проведенні державного екзамену не повинна перевищувати 30 хвилин;
- тривалість екзаменів не повинна перевищувати 6 годин на день.

Для складання комплексного фахового екзамену навчальним відділом університету спеціально виділяються і закріплюються постійні аудиторії.

1.3 Методичні вказівки щодо підготовки до комплексного фахового екзамену

З метою підготовки студентів до комплексного фахового екзамену проводяться оглядові лекції. Які повинні допомогти студентам розібратися з найбільш складними питаннями фахових дисциплін.

Оглядові лекції за фахом під час підготовки до комплексного фахового екзамену не повинні бути:

- простим повторенням прочитаних раніше тем з визначених дисциплін;
- коротким та поверховим викладенням програмних тем навчальних курсів;
- відповідями на питання екзаменаційних білетів.

Лекторам необхідно будувати їх на таких засадах:

- лекції повинні мати цілеспрямований, методологічний характер з використанням найсучасніших психологічних теорій, залученням актуального практичного досвіду;
- важливо дати аналіз сучасного стану теоретичної та практичної психології, розкрити закономірності й методологічні принципи психологічних досліджень, розкрити наступність та взаємозв'язок дисциплін, питання яких

включені до комплексного фахового екзамену, здійснити органічний зв'язок теоретичних і практичних питань щодо професійної підготовки студентів.

Формуючи тематику оглядових лекцій, треба першочергову увагу приділяти висвітленню декількох вузлових, найбільш важких, актуальних і одночасно складних для самостійного вивчення студентами проблем.

Виходячи з обмеженого часу, виділеного на оглядові лекції, доцільно будувати їх на основі курсів: «Загальна психологія з практикумом», «Вікова психологія з практикумом», «Соціальна психологія», «Психодіагностика», «Експериментальна психологія», «Психологічне консультування», «Психологія управління», «Основи психокорекції та психореабілітації».

Під час підготовки до екзаменів велику роль відіграють консультації. Зазвичай кожній групі дають дві передекзаменаційні консультації. Перша консультація має установчий характер. Тому вона організується для студентів на самому початку терміну, виділеного для підготовки й складання комплексного фахового екзамену.

На консультації пропонуються методичні рекомендації з організації самостійної роботи в період підготовки до комплексного фахового екзамену.

Важливо також на першій консультації ознайомити студентів:

- з обсягом вимог, що висуваються на екзамені;
- з характером питань екзаменаційних білетів, користуючись при цьому навчальними програмами з відповідних дисциплін.

Студенти мають бути проінформовані:

- про принципи групування питань в екзаменаційних білетах;
- про місце (аудиторія), час та порядок проведення екзамену;
- про режим роботи в дні підготовки до екзамену;
- про методичні вказівки до підготовки і проведення комплексного фахового екзамену.

Консультація має на меті надати студентам допомогу у вивченні нових і найбільш складних питань фахових дисциплін. Ця консультація проводиться напередодні екзамену для групи студентів.

Викладач рекомендує студентам заздалегідь сформулювати питання, на які вони бажають отримати додаткові пояснення. Це, зрозуміло, не виключає можливості для кожного студента задавати свої питання під час проведення консультації. Доцільно також проаналізувати найбільш поширені помилки, які допускають студенти. Консультацію можна проводити у формі «круглого столу» за участю викладачів, які входять до складу Екзаменаційної комісії.

Окрім групових консультацій, в міру необхідності, проводяться й індивідуальні. Для цього протягом терміну, виділеного для підготовки та складання комплексного фахового екзамену, на кафедрі психології затверджується графік консультацій. Про це своєчасно інформуються здобувачі вищої освіти.

Здобувачам вищої освіти надається також можливість користуватися під час підготовки до комплексного фахового екзамену аудиторіями з комп'ютерною технікою.

Програму екзамену з фаху, екзаменаційні білети, варіанти завдань, перелік довідкових матеріалів складають випускові кафедри. Програма екзамену з фаху повинна містити форму його проведення, перелік компетентностей, дисциплін і тем, рекомендованої літератури, питань, а також критерії оцінювання.

Екзамен проводиться за білетами, складеними відповідно до програми комплексного фахового екзамену. Кожний білет складається з трьох теоретичних питань і одного практичного завдання, тестів, що дає змогу перевірити знання студентів з дисциплін, що виносяться на атестацію. Білети затверджуються на засіданні вченої ради гуманітарного факультету.

II. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО ФАХОВОГО ЕКЗАМЕНУ З СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 «ПСИХОЛОГІЯ»

2.1 Методичні поради студенту з підготовки відповідей на питання екзаменаційного білета

Здобувачі, які виконали всі вимоги навчального плану відповідного освітнього ступеня з відповідної спеціальності, допускаються до складання державного екзамену та захисту кваліфікаційної роботи наказом ректора університету за поданням декана гуманітарного факультету.

Комплексний фаховий екзамен з спеціальності 053 «Психологія» проводиться в усно-письмовій формі.

Комплексний фаховий екзамен проводиться на відкритому засіданні ЕК за наявності не менше трьох її членів; на засіданні комісії можуть бути присутні представники ректорату, деканатів та громадських організацій університету.

Отримавши екзаменаційний білет, студент знайомиться із змістом питань, визначає місце кожного з них у загальній структурі фахової підготовки.

Визначивши логіку відповіді на питання, потрібно скласти розгорнутий план відповіді у формі окремих тез, враховуючи при цьому зміст відповідних першоджерел. Важливо також визначити для себе категоріальний апарат, на основі якого буде розглядатися зміст питання. Крім того, студенту треба підготувати вирішення отриманого в білеті практичного завдання.

У разі сумніву щодо розуміння сформульованих у білеті питань або умов задачі студент має право звернутися за поясненням до екзаменаційної комісії.

До початку екзамену група студентів, які складають його за розкладом у цей день, запрошується в аудиторію, де відбувається засідання ДЕК.

Голова комісії ознайомлює здобувачів зі складом ДЕК і коротко пояснює порядок її роботи та критерії оцінювання.

Враховуючи режим роботи комісії, до екзамену запрошуються одночасно не більше 4-х студентів. Кожному з них для підготовки відповідей

виділяють окремий стіл. Необхідні записи студент робить на стандартних аркушах, що видаються комісією.

Основна частина екзамену – заслуховування комісією відповідей студента. Якщо останній відхиляється у бік від сформульованих у білеті питань, комісії необхідно спрямувати відповідь студента у правильному напрямі. Члени комісії, з дозволу голови ДЕК, мають право задавати уточнюючі й додаткові питання. Методично доцільно задавати питання після відповідей студента на питання екзаменаційного білета.

Додаткові питання члени комісії задають на комплексному фаховому екзамені за таких обставин:

- відповідь студента не достатньо повна, позбавлена логіки й послідовності;
- у відповіді допущені суттєві помилки;
- виникають сумніви щодо знань студента.

Уточнюючі й додаткові питання мають бути чітко сформульовані. Члени комісії повинні пам'ятати про необхідність підтримки на екзамені невимушеної, доброзичливої обстановки, яка сприятиме спокійній підготовці студентів до відповідей.

Разом з тим важливо органічно поєднувати на державному екзамені високу вимогливість і об'єктивність в оцінках, індивідуальний підхід до студентів у визначенні рівня їх компетентностей.

2.2 Критерії екзаменаційних оцінок

Екзаменаційний білет складається з тестової частини, трьох теоретичних питань та психологічного ситуаційного завдання.

У відповідності до вимог об'єктивна оцінка рівня знань з боку комісії оцінюється наступним чином:

- під час складання екзамену з наведених дисциплін кожен студент отримує індивідуальний білет, що містить тести, три теоретичних і одне практичне, ситуаційне завдання;

- на підготовку екзаменаційного білету відводиться 45 хвилин, а викладення відповіді – 30 хвилин.

Відповіді студентів оцінюються за трьома рівнями:

- перший – відповідь на тести;
- другий – це відповідь на три теоретичні питання;
- третій – оцінювання психологічної ситуаційної задачі.

Відповідь на теоретичні питання оцінюється наступним чином:

5 - **«Відмінно»** – заслуговує студент, який виявив всебічні і глибокі знання програмного матеріалу з наведених дисциплін, вміє вільно виконувати завдання передбачені програмою, засвоїв основну і ознайомився з додатковою літературою, розуміє взаємозв'язок головних понять дисциплін та їх значення для майбутньої професії; дає обґрунтовані, теоретично вірні відповіді на всі питання передбачені білетом; демонструє знання основних категорій і понять психологічних дисциплін; наводить узагальнення і висновки; дає правильні відповіді на додаткові запитання комісії.

4 - **«Добре»** – заслуговує студент, що виявив повне знання програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої роботи за професією; засвоїв основну та додаткову літературу, виявив систематичний характер знань з дисциплін і здатний до самостійного їх поповнення, але ним допущені незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, наведенні прикладів; дає правильні відповіді на додаткові запитання комісії.

3 - **«Задовільно»** – заслуговує студент, що виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої роботи за професією, дає поверхові, неточні відповіді на питання, на додаткові запитання, дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, припускається помилок у наведенні прикладів.

2 - **«Незадовільно»** – коли студент дає неправильні відповіді на всі запитання передбачені екзаменаційним білетом, у наведенні прикладів і не

може їх виправити, не знайомий з основною психологічною літературою; не дає правильної відповіді на додатково поставлені запитання членами комісії.

Аналіз та розв'язок психологічного ситуаційного завдання оцінюється наступним чином:

5 - **«Відмінно»** – заслуговує студент, який інтегрує знання програмного матеріалу з наведених дисциплін для творчого вирішення ситуаційних завдань, вміє застосовувати теоретичні знання для вирішення практичної ситуації; дає обґрунтовані відповіді на всі питання передбачені ситуацією та його вірне рішення; дає правильні відповіді на додаткові запитання комісії щодо ситуаційного завдання.

4 - **«Добре»** – заслуговує студент, який інтегрує знання програмного матеріалу з наведених дисциплін для вирішення ситуаційних завдань, вміє застосовувати теоретичні знання для вирішення практичної ситуації; дає обґрунтовані відповіді але допускає незначні помилки у вирішенні ситуації; дає окремі не точні відповіді на додаткові запитання комісії, щодо ситуаційного завдання.

3 - **«Задовільно»** – заслуговує студент, який використовує знання програмного матеріалу з наведених дисциплін для вирішення ситуаційних завдань, дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді для вирішення практичної ситуації; та неточні відповіді на додаткові запитання комісії щодо ситуаційного завдання.

2 - **«Незадовільно»** – заслуговує студент, який припускається грубих помилок при вирішенні ситуаційних завдань; не дає правильної відповіді на додатково поставлені запитання членами комісії.

Відповідь на тестові завдання оцінюється наступним чином:

5 - **«Відмінно»** – заслуговує студент, який дав вірну відповідь на 9–10 тестів;

4 - **«Добре»** – заслуговує студент, який дав вірну відповідь на 7–8 тестів;

3 - «**Задовільно**» – заслуговує студент, який дав вірну відповідь на 5–6 тестів;

2 - «**Незадовільно**» – заслуговує студент, який дав вірну відповідь на 4 і менше тестів.

Кожне з п'яти питань оцінюється за національною шкалою. В окремих випадках, якщо виникають сумніви в оцінці знань студента або відповідь студента не достатньо повна, позбавлена логічності й визначеності, члени державної екзаменаційної комісії можуть задавати додаткові (уточнюючі) питання в рамках білету. Відповіді на додаткові запитання впливають на оцінення завдань білету.

У підсумку відповіді на білет підраховується середньозважений бал (в даному випадку середньозважений бал дорівнює середньоарифметичному). Підсумкова оцінка виставляється за шкалами: національною, 100 –бальною, ECTS і фіксується у протоколі засідання ДЕК.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах за шкалою ECTS	Оцінка ECTS	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Високий (творчий)	відмінно
82-89	B	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
75-81	C		
69-74	D	Середній (репродуктивний)	задовільно
60-68	E		
35-59	FX	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

2.3 Оформлення результатів комплексного фахового екзамену

Рішення щодо оцінки знань студента приймається екзаменаційною комісією на закритому засіданні відкритим голосуванням простою більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні.

Оцінювання результатів складання державного екзамену та захисту кваліфікаційної роботи здійснюється відповідно до прийнятої в університеті системи оцінювання успішності навчання здобувачів ступенів вищої освіти. Результати складання державних екзаменів, захисту кваліфікаційних робіт оцінюються за 100-бальною шкалою і переводяться у національну оцінку ("відмінно", "добре", "задовільно" і "незадовільно") та оцінку ECTS.

Оцінки виставляє кожен член екзаменаційної комісії, а голова підсумовує їх результати по кожному студенту. При однаковій кількості голосів голова екзаменаційної комісії має вирішальний голос. При визначенні атестаційної оцінки береться до уваги рівень теоретичної, наукової та практичної підготовки здобувачів вищої освіти. Підсумкова оцінка випускного комплексного екзамену визначається як середня з оцінок за кожен вид екзаменаційних завдань (якщо інше не визначене програмою екзамену).

Повторне складання (перескладання) державного екзамену та захист кваліфікаційної роботи з метою підвищення оцінки не дозволяється.

Студентам, які не склали комплексний фаховий екзамен з поважних причин (підтверджених документально), ректором йому може бути надана можливість складання екзамену під час підготовки та захисту кваліфікаційної роботи. Студент, який отримав незадовільну оцінку за результатами складання комплексного державного екзамену, підлягає відрахуванню зі складу студентів університету.

Якщо здобувач не з'явився на засідання екзаменаційної комісії для складання державного екзамену або захисту кваліфікаційної роботи без поважної причини, у протоколі зазначається, що він є не

атестованим у зв'язку з неявкою на засідання екзаменаційної комісії. Здобувач, який при складанні державного екзамену, захисті кваліфікаційної роботи отримав незадовільну оцінку, відраховується зі складу студентів університету і йому видається академічна довідка.

Здобувач, який не склав державний екзамен, не захистив кваліфікаційну роботу у зв'язку з неявкою без поважних причин або отриманням незадовільної оцінки, має право на повторну атестацію з наступного навчального року протягом трьох років після відрахування із університету (у період роботи екзаменаційної комісії з відповідної спеціальності).

Протоколи засідання Екзаменаційної комісії, залікові книжки з проставленими в них оцінками підписуються головою і членами комісії.

Результати державних екзаменів та захисту кваліфікаційних робіт оголошуються головою екзаменаційної комісії в день їх складання (захисту) після оформлення відповідного протоколу. У протоколі відзначаються оцінки, одержані на державному екзамені та при захисті кваліфікаційної роботи, записуються питання, задані випускникові, особливі думки членів комісії, вказується здобутий освітній рівень, спеціальність, які надано випускнику та виданий диплом: загального зразка чи з відзнакою.

За підсумками діяльності екзаменаційної комісії голова ЕК складає звіт, який затверджується на її заключному засіданні. У звіті відображаються аналіз рівня підготовки фахівців з спеціальності і характеристика знань, умінь та компетентностей випускників, якість виконання кваліфікаційних робіт, актуальність їх тематики та відповідність сучасному стану науки. Вказуються недоліки, допущені у підготовці фахівців, зауваження щодо забезпечення організації роботи екзаменаційної комісії тощо. У ньому даються пропозиції щодо:

- покращення якості підготовки фахівців;
- усунення недоліків в організації проведення екзаменів і захисту кваліфікаційних робіт;

- можливості публікації основних положень робіт, їх використання у навчальному процесі, на підприємствах, установах та в організаціях.

Звіт про роботу екзаменаційної комісії після обговорення на її заключному засіданні та вченій раді факультету подається ректору університету в двох примірниках після закінчення роботи екзаменаційних комісій.

Результати роботи, пропозиції і рекомендації екзаменаційних комісій обговорюються на засіданнях випускових кафедр, вчених рад факультетів, засіданні вченої ради університету.

Оригінали протоколів засідань та звіт голови екзаменаційної комісії подають до навчального відділу університету упродовж трьох робочих днів після закінчення останнього засідання екзаменаційної комісії. Протоколи засідання екзаменаційних комісій передають в архів університету після закінчення роботи ЕК, де вони зберігаються відповідно до вимог чинного законодавства. Кваліфікаційні випускові кафедри передають в архів університету після закінчення роботи екзаменаційних комісій, де вони зберігаються відповідно до вимог чинного законодавства.

Ректорат, вчена рада гуманітарного факультету, кафедра психології за підсумками комплексного фахового екзамену розробляють і здійснюють відповідні заходи, спрямовані на подальше удосконалення викладання фахових дисциплін в університеті, підвищення якості підготовки фахівців.

2.4 Перелік питань комплексного фахового екзамену з спеціальності 053 «Психологія»

Вікова психологія з практикумом

1. Предмет, завдання та методи вікової психології.
2. Психічний розвиток та його закономірності.
3. Детермінанти психічного розвитку.

4. Принципи та критерії вікової періодизації. Вікова періодизація психічного розвитку.
5. Особливості психічного розвитку новонародженого та немовляти.
6. Психічний розвиток та провідна діяльність дітей раннього віку. Новоутворення віку.
7. Психічний розвиток та провідна діяльність в дошкільному віці.
8. Пізнавальна сфера дошкільника та її новоутворення.
9. Розвиток особистості в дошкільному віці.
10. Психологічна готовність дитини до навчання у школі.
11. Психологічні особливості початкового періоду шкільного навчання дитини.
12. Розвиток пізнавальної сфери у молодшому шкільному віці та її дослідження у вітчизняній психології.
13. Формування особистості молодшого школяра. Новоутворення віку.
14. Навчальна діяльність молодших школярів та розвиток інших видів діяльності.
15. Психічний розвиток та провідна діяльність в підлітковому віці.
16. Новоутворення підліткового віку.
17. Формування особистості в підлітковому віці.
18. Перебудова навчальної діяльності, розвиток пізнавальних процесів підлітків.
19. Криза підліткового віку. Теорії підліткового віку.
20. Психічний розвиток та провідна діяльність в ранньому юнацькому віці.
21. Пізнавальні процеси і розумовий розвиток старшокласників.
22. Становлення особистості старшокласника. Проблема самовизначення юнаків.
23. Проблема періодизації психічного розвитку дорослої людини.
24. Психосоціальний розвиток дорослих.
25. Кризи віку дорослості.
26. Характеристика ранньої дорослості.

27. Самореалізація в ранньому дорослому віці.
28. Психологічна характеристика зрілого дорослого віку.
29. Поняття генеративності та її досягнення в середньому дорослому віці.
30. Психологічна характеристика пізнього дорослого віку.

Психодіагностика

1. Визначте предмет психодіагностики, опишіть завдання і структуру психодіагностики як науки та назвіть професійно-етичні принципи психодіагностики.
2. Історія розвитку психодіагностики. Назвіть найбільш важливі події, що визначили її становлення як науки.
3. Класифікації та категоризації методів психодіагностики. Тест як психодіагностичний інструмент. Поняття, переваги та недоліки тестової та нетестової психодіагностики.
4. Характеристика та класифікації тестів. Комп'ютеризовані і комп'ютерні тести. Об'єктивні та суб'єктивні тести особистості.
5. Психологічний діагноз. Поняття і структурні компоненти.
6. Психометричні основи розроблення тестів: основні підходи та етапи.
7. Роль дослідження інтелекту у психодіагностиці. Проблеми визначення та основні теорії інтелекту.
8. Проективні методики психодіагностики, проективна гіпотеза. Переваги та недоліки проективних методик. Сфери застосування.
9. Нетестова психодіагностика, основні характеристики. Інтерв'ювання як різновид усного опитування. Анкетування як різновид письмового опитування. Експертне оцінювання. Контент-аналіз.
10. Помилки і похибки психологічної діагностики: фальсифікація і установки на відповідь, розуміння питань і мінливість відповідей, психометричний парадокс.
11. Проблема визначення та основні теорії інтелекту. Тести для виміру інтелекту, класифікація.

12. Статистичний аналіз даних проведених досліджень: найбільш типові методи і методи і прийоми

Експериментальна психологія

1. Класифікація психологічних тестів. Суб'єктивні тести.
2. Метод і методологія наукового психологічного пізнання.
3. Інтерпретаційні підходи дослідження у психології (генетичний, структурний, функціональний, комплексний і системний підходи).
4. Типові помилки при конструюванні вибірок та шляхи їх запобігання
5. Загальна схема наукового дослідження у психології. Підготовчий етап психологічного дослідження (постановка проблеми, об'єкт та предмет психологічного дослідження).
6. Квазіекспериментальні плани. Плани ex-post-facto.
7. Основні способи ведення та види психологічної бесіди.
8. Відношення між змінними. Контроль змінних.
9. Експериментальне спілкування. Характеристика видів експериментального спілкування.
10. Поняття експериментальної вибірки. Види вибірок.

Соціальна психологія

1. Сутність, структура та функції соціальної психології.
2. Соціалізації особистості: поняття, інститути та механізми. Формування самосвідомості в процесі соціалізації.
3. Специфіка входження особистості в групу. Етапи входження особистості в групу.
4. Соціальна роль. Рольові теорії особистості.
5. Комунікативна сторона спілкування, її загальна характеристика.
6. Інтерактивна сторона спілкування: спілкування як обмін діями, як взаємодія. Компоненти процесу взаємодії. Види взаємодії.

7. Перцептивна сторона спілкування: спілкування як взаєморозуміння та взаємопізнання людей. Функції, психологічні механізми, ефекти соціальної перцепції.
8. Лідерство і керівництво в малих групах. Основні психологічні концепції лідерства
9. Феномен групи з погляду соціальної психології. Класифікація груп.
10. Предмет та завдання прикладної соціальної психології.

Психологія управління

1. Об'єкт, предмет, і завдання психології управління.
2. Методологічні засади психології управління. Загальні та галузеві принципи психології управління.
3. Психологічні методи дослідження особистості системи управління.
4. Соціально – психологічні методи дослідження групи в системі управління.
5. Методи розв'язання управлінських завдань і прийняття управлінських рішень.
6. Керівник (лідер) як об'єкт психологічного дослідження.
7. Авторитарний стиль керівництва: сутність, переваги та недоліки.
8. Демократичний стиль керівництва: сутність, переваги та недоліки.
9. Сучасні концепції стилів керівництва.
10. Психологічна характеристика групи як структурного елемента організації. Формальні і неформальні групи.
11. Хоторнський експеримент Е. Мейо: етапи і висновки.
12. Сутність і класифікація управлінських рішень.
13. Управлінські рішення: вимоги, типові помилки, причини невиконання рішень.
14. Фактори, які впливають на процес прийняття управлінських рішень.
15. Процес вироблення управлінських рішень.

Основи психокорекції та психореабілітації

1. Поняття психологічної корекції як сфери діяльності практичного психолога: цілі, форми, методи, завдання психокорекційної роботи у зарубіжній та вітчизняній психології.
2. Вимоги до складання психокорекційних програм та особливості оцінки ефективності психокорекційних заходів.
3. Основні поняття класичного психоаналізу З. Фрейда. Цілі психоаналітичної корекції, позицію психолога, вимоги та очікування від клієнта у психоаналітичній корекції.
4. Розкрити цілі, позицію психолога, методи роботи, вимоги та очікування від клієнта в біхевіористичній психокорекційній практиці.
5. Описати основні положення трансактного аналізу Е. Берна, та структуру особистості. Термінологія та методи трансактного аналізу.
6. Розкрити основні положення гештальттерапії Ф. Перлза, механізми порушення процесу саморегуляції гештальттеорії, мету корекції, позицію психолога, вимоги та очікування від клієнта в гештальттерапії.
7. Ігротерапія як метод психокорекції. Висвітлити основні психологічні механізми корекційного впливу, описати основні види та форми ігротерапії.
8. Стрес: історія поняття, ступені, різновиди, стадії розвитку. Копінг як основа стресостійкості.
9. Психологічна реабілітація осіб, що мають особливі потреби та вади розвитку. Основні методи психологічної реабілітації осіб з вадами слуху, зору, руху, мовлення.
10. Психологічна допомога при ПТСР. Етапи надання психологічної допомоги при ПТСР. Чинники, що збільшують ймовірність розвитку посттравматичних стресових розладів.

Психологічне консультування

1. Класифікація видів психопрактик: критерії виділення та їх характеристика.
2. Основні ідеї, поняття і методи, що застосовуються в когнітивному консультуванні.
3. Види й форми проведення консультативної сесії.
4. Назвіть та розкрийте принципи психологічного консультування.
5. Назвіть та опишіть чотири етапи консультативного процесу.
6. Особливості консультування немотивованих клієнтів
7. Сутність активного слухання й техніки реалізації.
8. Емпатія, конгруентність та автентичність як професійні якості консультанта.
9. Сутність зворотного зв'язку консультанта, види, цілі.
10. Основні етичні принципи в роботі консультанта.
11. Основні ідеї, поняття і методи, що застосовуються в психодинамічному консультуванні.
12. Особливості консультування дітей та підлітків.

Загальна психологія з практикумом

1. Поняття про психіку. Функції психіки.
2. Місце психології в системі наук.
3. Методологічні принципи загальної психології.
4. Основні галузі сучасної психології.
5. Основні етапи розвитку психології.
6. Методи психологічних досліджень.
7. Основні методи психологічних досліджень.
8. Додаткові методи психологічних досліджень.
9. Напрями сучасної психології.
10. Будова центральної нервової системи.
11. Мозок і психіка.

12. Психічні процеси. Психічні стани. Психічні властивості.
13. Розвиток психіки у філогенезі. Стадії розвитку психіки.
14. Онтогенез психіки. Періодизація вікового розвитку особистості.
15. Свідомість та її структура.
16. Діяльність і її структура. Види діяльності: гра, навчання, праця.
17. Способи діяльності: уміння, навички, звички.
18. Спілкування як психологічна категорія.
19. Структура і функції спілкування.
20. Види та властивості уваги.
21. Відчуття. Види відчуттів.
22. Загальні закономірності та властивості відчуттів.
23. Поняття про сприймання, його фізіологічна основа.
24. Пам'ять. Фізіологічні основи пам'яті.
25. Класифікація і види пам'яті.
26. Процеси і закономірності пам'яті.
27. Мислення. Теорії мислення.
28. Мислення. Види мислення.
29. Форми мислення та індивідуальні особливості мислення.
30. Поняття про емоції та почуття. Функції емоцій.
31. Класифікація і види емоцій та почуттів.
32. Форми переживання емоцій і почуттів.
33. Поняття про волю. Теорії волі.
34. Етапи складного вольового акту.
35. Темперамент. Фізіологічна основа темпераменту.
36. Теорії темпераменту.
37. Типи темпераментів, їх психологічна характеристика.
38. Характер. Структура характеру. Акцентуації характеру.
39. Здібності, види здібностей. Задатки. Біологічне і соціальне в задатках.
40. Структура, формування та розвиток здібностей.

Список літератури

Вікова психологія з практикумом

1. Бех. І. Д. Виховання особистості. К.: Либідь, - 2006. – 272 с.
2. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. О.В.Скрипченко, - 2-ге вид. – К.: Каравела, 2009.- 400с.
3. Вікова психологія. Навч. посіб. О.П.Сергеєнкова, О.А.Столярчук, О.П.Коханова. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 376 с.
4. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 112 с.
5. Дуткевич Т.Д. Дошкільна психологія: Навч.посіб. - К.: Центр учбової літератури,2007. - 392с
6. Кутіщенко В.П., Ставицька С.О. Психологія розвитку та вікова психологія: Практикум: Навчальний посібник. К.: Каравела, 2009. — 448 с.
7. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – 220 с.
8. Савчин М.В. Вікова психологія: Навчальний посібник – К.: Академвидав, 2005. – 360 с.
9. Терлецька Л.Г. Вікова психологія і психодіагностика: підруч. для студ. вищ. навч. закл. — К. : Слово, 2013.- 608 с.

Психодіагностика

1. Абрамова Г.С. Практическая психология. – Екатеринбург: Деловая книга, 1998с.
2. Бурлачук Л.Ф. Психодіагностика личности. – К.: Здоровье. 1989.
3. Бурлачук Л.Ф. Психодіагностика: Учебник для вузов. 2-е изд. – СПб.: Питер, 2008. – 384с.
4. Галян Ігор Психодіагностика. Навчально-методичний посібник. – Дрогобич: «Вимір», 2006. – 272с.
5. Корольчук М. С. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2004. – 400 с.
6. Немов Р.С. Психология. В 3-х кн. Кн.3.: Психодіагностика. Введение в научное психологическое исследование с элементами математической статистики : учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2006. – 631с.
7. Петровский А.В. История и теория психология в двух томах. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996
8. Райгородский Д.Я. (редактор-составитель). Практическая психодіагностика. Методики и тесты. Учебное пособие. – Самара: Издательский Дом «БАХРАХ-М», 2006. – 672с.

9. Скребець В.О. Основи психодіагностики. Навчальний посібник. – К.: Видавничий дім «Слово», 2003. – 192с.
10. Терлецька Л.Г. Основи психодіагностики. Навчальний посібник. – К.: Главник, 2006. – 144с. – (серія «Психологічний інструментарій»).

Експериментальна психологія

1. Горбунова В.В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях: навчальний посібник — К.: «ВД «Професіонал», 2007. — 208 с.
2. Готтсданкер Р. Основи психологического эксперимента; [пер. с англ.]. — М.: Изд-во МГУ, 1982. — С. 378-424.
3. Гуревич К. М. Психологическая діагностика под ред. Е. М. Борисовой. — М.: Изд-во УРАО, 2001. — С. 232-280.
4. Дружинин В. Н. Экспериментальная психология. — СПб.: Питер, 2000. — С. 140-168.
5. Дружинин В.Н. Экспериментальная психология: учебник для вузов; изд. 2-е, дополненное – СПб.: Питер, 2007.- 320с.
6. Дружинин В.Н. Экспериментальная психология; 2-е изд., доп. – СПб.: Питер, 2001. – 320 с.: ил. – (Серия «Учебник нового века»).
7. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии. В. Д. Балин, В. К. Гайда, В. К. Гербачевский и др.; Под общ. ред. А. А. Крылова, С. А. Маничева. — СПб.: Питер, 2000. — С. 5-32.
8. Максименко С.Д. Експериментальна психологія: підручник – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 360 с.
9. Наследов А.Д. Математические методы психологического исследования. Анализ и интерпретация данных; учебное пособие. 3-е изд., стереотип - Спб.: Речь, 2008. – 392с.
10. Никандров В.В. Экспериментальная психология; изд. 2-е, дополненное - СПб.: Речь, 2007. - 512с.

Соціальна психологія

1. Андреева Г.М. Социальная психология - М.: Аспект Пресс, 2001. - 376 с.
2. Волянська О.В., Соціальна психологія: Навчальний посібник – К.: Знання, 2008. – 275 с.
3. Козляковський П. А. Соціальна психологія: Курс лекцій. Практикум. Хрестоматія. Миколаївський держ. гуманітарний ун-т ім. Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія" — Миколаїв, 2005. — 424с.
4. Копаєва О. Соціальна психологія: посібник-практикум. — Черкаси: ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 2007. — 84с.
5. Москаленко В.В. Соціальна психологія: Підручник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2008. – 688 с.

6. Л. Е. Орбан-Лембрик, Соціальна психологія: підручник: У 2 кн. Кн. 1: Соціальна психологія особистості і спілкування. - Чернівці: Книги — XXI, 2010. - 464 с.
7. Осовська Г.В. Комунікації в менеджменті: Навчальний посібник. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України для студентів ВНЗ. – Київ.: Кондор, 2003.
8. Социальная психология. Под ред. Столяренко А.М. – М., 2001.
9. Социальная психология: ключевые идеи Р.Бэрона, Д.Бирн, Б.Джонсон. – 4-е изд. – СПб.: Питер, 2003. – 512с: ил.
- 10.Социальная психология: Хрестоматия: Учебное пособие для студентов вузов. Сост. Е. П. Белинская, О. А. Тихомандрицкая. — М: Аспект Пресс, 2003.— 475 с.
11. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: моногр [А.М.Колот, О.А.Грішнова та ін.]; за наук. ред.. д-ра екон. наук, КНЕУ, 2012. – 501 с., [3] с.

Психологія управління

1. Кайлюк Є. М. Психологія управління: [Електрон. навч. посіб.] – Харків: Харк. нац. акад. міськ. госп.-ва, 2012. – 202 с.
2. Лозниця В.С. Психологія менеджменту: [Навч. посіб.] – К.: ТОВ «УВПК» Екс об», 2000.– 512 с.
3. Кулініч І. О. Психологія управління: [Електрон. навч. посіб.] – К.: Знання, 2011. – 415 с.
4. Психологія управління: [Підруч.] Ходаківський Є. В. Богоявленська Ю. В., Грабар Т. П. – 3-тє вид. перероб. і доповн. – К. 2011. – 664 с.
5. Ходаківський Є. І. Психологія управління: [Підруч.] – К.: ЦУЛ, 2008. – 664 с.

Основи психокорекції та психореабілітації

- 1.Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції: Навч. посібник — Суми : ВТД "Університетська книга", 2006. — 384 с.
- 2.Марищук В.Л., Евдокимов В.И. Поведение и саморегуляция человека в условиях стресса. — СПб, 2001. — 259 с.
- 3.Малкина-Пых И.Г. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 960 с.
- 4.Малкина-Пых И.Г. Семейная терапия. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 992 с.
- 5.Медицинская реабилитация. Под ред. В. М. Боголюбова. Книга I. - Изд. 3-е, испр. и доп. - М.: Бином, 2010. - 416 с.
- 6.Медична та соціальна реабілітація: Навчальний посібник. За заг. ред. І.Р.Мисули, Л.О.Вакуленко. – Тернопіль: ТДМУ, 2005. – 402 с.

Психологічне консультування

1. Абрамова Г.С. Психологическое консультирование: Теория и опыт: – М.: Академия, 2001. – 240 с.
2. Айви А.Е. Психологическое консультирование и психотерапия: методы, теории и техники: практическое руководство – М.: Академия, 2000. – 487 с.
3. Айві А. Цілеспрямоване інтерв'ювання і консультування: Сприяння розвитку клієнта: Навч. посіб. – К. : Сфера, 1998. – 342 с.
4. Алешина Ю.Е. Процессы консультативной беседы. Семейная психология и семейная психотерапия. – 2003. – № 3. – С. 3-27.
5. Бурнард Ф. Тренинг навыков консультирования – СПб.: Питер, 2002. – 250 с.
6. Гордон Д. Терапевтические метафоры (оказание помощи другим посредством зеркала) – Канск, 1994. – 216 с.
7. Горин С.А. НЛП: Техники рассыпью – М.: Изд-во «КСП+», 2001. – 576 с.
8. Горностай П.П. Теория и практика психологического консультирования: Проблемный поход – К: Наук. думка, 1995. – 209 с.

Загальна психологія з практикумом

1. Варій М.Й. Загальна психологія: Навч. Посібник. Для студентів психол. і педагог. Спеціальностей – 2 – ге видан., випр. і доп. – К.: «Центр учбової літератури». – 2007. – 968с.
2. Вікова та педагогічна психологія: Навч. Посіб. Під ред. О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднічук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – С. 7 – 38.
3. Волошина В.В. Загальна психологія: Практикум: Навч. посібн. – К.: Каравела, 2006. – 280 с.
4. Гиппенрейтер Ю. Введение в общую психологию: курс лекцій – М.: АСТ: Астрель, 2008. – 352 с
5. Загальна психологія: навч. посіб. О. П. Сергєєнкова, О. А. Столярчук, О. П. Коханова, О. В. Пасєка. – К.: ЦУЛ, 2012. – Книга. – 296 с
6. Загальна психологія: Підручник О.В.Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – К.: Каравела, 2011. – 464 с.
7. Копець Л.В. Психологія особистості: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – 2 – ге вид. – К.: Вид. дім «Києво – Могилянська академія», 2008. – 458 с.
8. Максименко С.Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія: Навчальний посібник – Київ: МАУП, 2000.
9. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. – 5 вид., стер. – К.: Вища шк., 2006. – 487 с.
10. Основи психології: Підручник за заг. ред. Киричука О.В., Роменця В.А. – Вид. 6 – те, стереотип. – Київ: Либідь, 2006. – 632 с.

- 11.Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник. – К.: Кондор, 2009. – 576 с.
- 12.Партико Т.Б. Загальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2008. – 416 с.

Навчально-методичне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до організації та проведення комплексного фахового екзамену
з спеціальності 053 «Психологія» для студентів
денної / заочної форми навчання освітнього ступеня «Бакалавр»

Укладачі: Корнієнко І. О., Костю С.Й., Барчій М. С.

Тираж 4 пр.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ, 89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>